

Skript

HISTORISCH TIJDSCHRIFT

Recensie: De hartenjager. Leven werk en roem van Gerbrandt Adriaensz

Auteur: Koen de Groot

Verschenen in Skript Historisch Tijdschrift, jaargang 41, nummer 1 (2019), pp. 81-82.

© 2019 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

p-ISSN: 0165-7518

e-ISSN: 3051-2506

Skript Historisch Tijdschrift is een onafhankelijk wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

EEN CONTOUR IN DE CONTEXT

René van Stipriaan, *De hartenjager. Leven werk en roem van Gerbrandt Adriaensz. Bredero*, Querido, 2018; 9789021409528; hardcover; € 24,95.

Op 23 augustus 1618 overleed Gerbrandt Adriaenszoon Bredero. In het kader van zijn vierhonderdste sterfdag verscheen op 23 augustus jongstleden een biografie van de hand van René van Stipriaan. De literair historicus liet met zijn werken *Lof der Botheid* en *Het volle leven* reeds zien dat hij met vaardige pen de cultuur van het vroegmoderne Nederland in woorden weet te vatten.

De keuze voor een Brederobiografie is echter geenszins logisch gezien de weinige feiten die over Bredero (1585-1618) bekend zijn. Niettemin heeft Van Stipriaan het aangedurfd het levensverhaal van de jonggestorven dichter en toneelschrijver op te tekenen. Het weinige dat met zekerheid over Bredero te zeggen is vult Van Stipriaan vaardig aan met contextuele passages over een snel veranderend en ontwikkelend Amsterdam in een roerige Republiek. Zijn werk is daarmee een poging 'om de rijkdom en variatie in zijn [Bredero's] oeuvre in het licht te zetten van de mogelijk nog rijkere en wendbaardere geest die dit allemaal voortbracht' tegen de achtergrond van de 'na-

dagen van een overgangstijd'. 'De wereld werd complexer (...) en het werk van Bredero ademt die verandering.' (p.13). Het menselijke aspect van Bredero blijft in deze biografie derhalve enigszins onderbelicht, maar, zo stelt de vroegmodernist vast, de schrijver Bredero treedt erdoor naar voren.

Van Stipriaan laveert vervolgens vanaf de eerste bladzijde moeiteloos van context naar werk en van feiten naar veronderstellingen, dikwijls aangevuld met primaire bronnen van Bredero's tijdgenoten. Het maakt dat je als lezer als vanzelf wordt meegezogen in het bruisende Amsterdam van de zestiende eeuw. Vanuit die Amsterdamse context laat Van Stipriaan langzaam het contour van Bredero naar voren komen. En hoe verder het eerste deel van *De hartenjager* vordert, des te duidelijker wordt de contour. De simpele volksjongen die Bredero was verandert allengs in een virtuoos dichter; het unieke vervangt het exemplarische.

Ondertussen blijft Van Stipriaan kwistig strooien met cultuurhistorische context. Zo kom je gaandeweg *De hartenjager* meer te weten over het intellectuele klimaat van de vroege Republiek en haar rederijderskamers, de wereld van het vroegmoderne schermen, zeventiende-eeuwse ethiek, godsdiensttwisten tussen remonstranten en contraremonstranten en mogelijke transnationale tendensen onder

vroegmoderne literatoren als Bredero.

Te midden van dit alles staat de ontwikkeling van Bredero als dichter centraal. Van Stipriaan geeft blijk van een doorwrochte lezing van Bredero's werk en is bovendien analytisch zeer sterk. Zo wijst hij diverse moderne interpretaties over Bredero's liefdesleven naar het rijk der fabelen en maakt hij het zeer aannemelijk dat Bredero's vroege dood zelfverkozen was. Hoewel Van Stipriaan hierbij de grenzen van het speculatieve opzoekt blijft hij zich aan de feiten houden. Hierin schuilt het knappe van zijn biografie: Van Stipriaan doet suggesties, wikt en weekt de argumenten, speculeert er lustig op los, maar nimmer doet hij een uitspraak die hij niet kan schragen met overtuigend bewijsmateriaal.

Dat Van Stipriaan de dichter Bredero hierbij vaak zelf aan het woord wil laten is gezien zijn in-steek logisch. Maar de omvangrijke en frequent aangehaalde passages en citaten van Bredero's werk doen de lezer zo nu en dan duizelen, zeker wanneer Van Stipriaan ze duidt met conclusies die hij als vanzelfsprekend doet voorkomen, maar voor de lezer die minder goed op de hoogte is van Nederlandse renaissanceliteratuur soms lastig te volgen zijn. Zo en nu dan tracht Van Stipriaan het werk van Bredero bovendien voor moderne ogen aantrekkelijker te maken door te verwijzen naar moderne fenome-

nen en begrippen. Hoewel dergelijke pogingen nobel zijn om de lezer te helpen die soms worstelt met Bredero's strofes doen ze het werk geen goed. Het classificeren van dichter Jan Vos als een vroegmoderne Joop van den Ende, Bredero als voorloper van John Lennon en Paul McCartney en P.C. Hooft als xenofobe populist, leiden eerder af dan dat het waardevolle toevoegingen zijn aan Van Stipriaans betoog.

Maar dit zijn uitzonderingen die weinig af doen aan de kwaliteit van *De hartenjager* als geheel. Van Stipriaan is erin geslaagd een levendig portret op te tekenen van de bij leven beroemde dichter die nadien snel in de vergetelheid belandde. Van Stipriaan lardeert Bredero's biografische feiten overtuigend met cultuurhistorische context en zet zo een virtuoos dichter neer die de vertolking was van zijn eigen woelige tijdsgewricht.

Koen de Groot volgt de onderzoeksmaster geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, waar hij ook zijn bachelorstudies geschiedenis en Italiaanse taal & cultuur voltooide. Zijn interesses gaan uit naar natievorming, geschiedenispolitiek, buitenlandse oorlogsvrijwilligers en Jamaicaanse geschiedenis.